

Stašov

Kraj: Středočeský

Správní obvod: Beroun

Nadmořská výška: 293 m n. m.

Počet obyvatel: 472

Adresa URL: web.telecom.cz/stasov/

Okres: Beroun

GPS souřadnice: 49.883346N, 13.957531E

První pís. zmínka: 1085 (939 let)

PSČ: 267 51

Historie obce Stašov

Stašov se může právem chlubit poměrně velice starou zmínkou o své existenci, která nám zůstala zachována v písemných pramenech. Poprvé se Stašov objevuje v listině prvního českého krále Vratislava II. Touto listinou daroval král vesnice Stašov a Žinaný ležící u Benešova Ostrovského klášteru. Listina je datována do roku 1085. Zde je její latinský přepis z edice Gustava Fridricha Codex Diplomaticus et Epistolaris Regni Bohemiae I vydaném v Praze v letech 1904-1907.

Hic Wratisslaus postposito nomine ducis, rex apellatus, multa ecclesie prefate donaria dedit, casu/as et palia et alium ornatum in diversos unus villam etiam Stasowve dedit, insuper et Zynias terram plus quam ad decem aratra cum silva. Qui rex et ut prudens homo, precavens in futurum, ne quis emulus prosperitate habita hec perverteret, Jaromíro, suo fratri, hunc temporis Pragensi episcopo id iniunxit, ut astantibus primatibus Bohemorum necnon et omni plebe eternalivinculo omnes malivolos necnon et destructores ecclesiastice utilitatis iuncteret et cum Juda traditore etmo igne punientos diabolo committeret.

Jak zde čteme král Vratislav II. daroval ostrovské chrámové pokladnici vedle oděvů, ve kterých mají knězi sloužit bohoslužby také vesnici Stašov a ve vsi Žinaný les a půdu, kterou obdělá deset pluhů. Toto darování si ostrovští řeholníci nechali potvrdit ještě jednou o sto dvacet let později. Jméno vesnice Stašova se znovu objevuje v privilegii českého krále Přemysla Otakara I. Tato listina byla vydána dne 17. ledna 1205 a to je také na dlouhou dobu poslední zmínkou o Stašově coby osídlené vesnici. Počátkem 14. století se totiž Stašov připomíná jako ves pustá náležící do panství Oldřicha Vamberského z Rohatce, kteréžto panství přešlo prodejem v roce 1518 do vlastnictví Viléma Podmokelského z Prostiměře. Co bylo příčinou zpusnutí vsi ležící v poměrně příhodné oblasti pro pěstování zemědělství a získávání obživy se již asi nikdy nedozvíme. Možná se jí mohlo stát osudným umístění v blízkosti dvou důležitých zemských stezek. První vedla z Prahy přes Plzeň dále do Bavorska a druhá, která byla její větví vedla od Zdic podél říčky Litavky skrze Brdy do Příbrami. Po nich vedle početných kupců a poutníků procházela v dobách neklidných i početná vojska česká ale i cizí. Všechna však měla společnou potřebu obstarat si píci pro koně a potravu pro lidi. Tak se mohlo stát, že malá ves padla za oběť nájezdu zdivočelé soldatesky. Další zmínku o Stašově lze najít v archivu děkanství v Lochovicích. Ta se ale váže až k roku 1694. To, že ves byla tehdy pustá, potvrzuje i to, že se zde mluví o Stašově jako samotě, kde bydlí hajný. Po tomto datu se však název vsi objevuje stále častěji. K letem 1694 a 1703 je zmínka o mlynáři Balíkoví ze Stašova. V roce 1703 o Tomáši Turkovi, roku 1708 o Jiřím Horázném, k letem 1713, 1713 a 1718 o Řehořovi Mukáčkovi, k roku 1712 o mlynáři Drakovi a Jakubu Kováři. Od roku 1760 se na děkanství v Lochovicích vedly pravidelné záznamy o křtech dětí ze Stašova. Z toho lze usuzovat, že původně pustá ves byla znovu osídlena koncem 17. století. Zmínku o

Stašově nacházíme také v díle J. Schallera *Topographie dës Königreiches Böhmen* vydaném v roce 1788, který jej zde uvádí pod dvěma názvy Zdaschow a Stassow a dodává, že má dvanáct čísel. Stašov tehdy byl součástí alodiálního panství Lochovice (alodiální statek byl svobodným vlastnictvím šlechtice tzn., že nebyl udělen panovníkem v léno). Jako jeho majitelku tu Schaller uvádí hraběnku Walburgu Netolickou. Té tehdy patřilo vedle samotného městečka Lochovic se zámek, 127 domy a děkanským kostelem sv. Ondřeje i vesnice Hrádek s kostelem sv. Jana Nepomuckého na úpatí hory stejného jména, na níž jsou vidět stopy zříceného zámku. Dále pak vesnice Želkovice s dvaceti domy, vesnice Netolice s dvanácti domy, kterou autor nazývá německou vesnicí (ein deutsches Dorf). K hraběncinu panství tehdy náležel ještě mlýn v obci Brod.

V díle Františka Palackého *Popis království Českého*, které vyšlo v Praze roku 1848 je jako majitel panství Lochovice uveden Jeroným hrabě Lützow a patřilo k němu městečko Lochovice, které tehdy mělo 189 domů a 1433 obyvatel, Kočvary se 7 domy a 44 obyvateli, Libomyšl se 100 domy a 678 obyvateli, Netolice s 19 domy a 149 obyvateli, Stašov s 75 domy a 542 obyvateli a končně Obora s 22 domy a 127 obyvateli. Z uvedených údajů je velmi patrný velký nárůst počtu Stašovů během téměř stopadesáti let od znovuosídlení lokality. Zajímavé je také srovnání s počtem obyvatel k roku 1980 kdy ve vesnici žilo 370 stálých obyvatel. Další zajímavé údaje je možno nalézt v dalším topografickém díle, které vyšlo v Praze roku 1849 tedy jen o rok později po práci Palackého. Jeho autorem je Johan Gotfried Sommer. Jeho popis je podstatně barvitější. Lochovické panství leželo v severozápadní části kraje Berounského. Na severu hraničilo s panstvím Točnick a zbožím Tmaň, na východě sousedilo se zbožím Želkovice a panstvím Osov, na jihu s panstvím Jince na západě s panstvím Hořovice a zbožím Praskolesy. Sommer zde uvádí, že podle Kosmase a Hájka měly být Lochovice založeny spolu se Zdicemi a Černínem roku 1039 a to tak, že zde kníže Břetislav usadil zajaté Hedčany po své vítězném návratu z výpravy do Polska v roce 1039. Počátkem 15. století měl panství vlastnit Bořivoj z Lochovic. Počátkem století 16. pak rytíř z Wilkanova. K roku 1570 se připomíná pán Niklas Walter z Waltersperga. V první čtvrtině století získal panství Kryštof Vratislav z Mitrovic a jeho dědicové jej drželi až do 18. století. V jeho polovině se stal majitelem Lochovic Václav Kazimír hrabě Netolický z Eisenberka, který pyšnil titulem vrchního zemského maršálka království Českého. Zemřel roku 1760. Panství pak přešlo do vlastnictví jeho choť Walburgy, která jej držela až do roku 1787. Po ní pak vlastnil Lochovice Jakob Černý rytíř voň Edelmuth a to až do roku 1818, kdy se jej ujal hrabě Lützow voň Dreilützow und Seedorf. Kostel v Lochovicích měl být podle tradice založen také knížetem Břetislavem a zasvěcen svatému Stanislavu. Tento kostel se stal v roce 1384 kostelem farním. Těžkou ránu zasadila lochovickému panství ale i celému Hořovicku třicetiletá válka. Původní kostel byl vypálen Švédy a obnoven až roku 1648 Zdeňkem Eusebiem Vratislavem z Mitrovic. Po přestavbě byl zasvěcen svatému Ondřejovi. Roku 1728 byl kostel povýšen na děkanský.

O Stašově Sommer uvádí, že leží na vyvýšenině nad pravým břehem Červeného potoka. V obci stojí 75 domů v nichž žije 578 obyvatel. Mezi nimi i deset rodin israelitských čítajících sedmdesát duší. Ve vsi stojí mlýn a dva hostince z nichž jeden leží na levém břehu potoka. Na tomto břehu stojí také mlýn. Náleží však do panství Hořovického.

Zajímavá je také Sommerova zmínka o Kočvarech. Ty tehdy tvořilo sedm domů a eufyteutický statek. Právě vedle tohoto statku bylo v listopadu roku 1802 při terénních úpravách prokopáno jednadvacet pravěkých pravděpodobně halštatsko - laténských mohyl. Vykopávky řídil lochovický kanovník Josef Hyacint Arnold (1746 -1813) původem Němec, který pěstoval dobré styky s pražskou učenou společností. Arnold se tak stal vlastně autorem prvního systematického výzkumu pravěké lokality v Čechách a to

výzkumu na svou dobu velice solidně provedeného. Arnold snad již měl určitou praxi s průzkumem mohyl z rodného Bavorska a při výkopech postupoval velice pečlivě. Odkrýval celé pláště mohyl, zachycoval i střepy a železné zbytky, popisoval nálezovou situaci (bohužel ji však nenakreslil) a všechny své nálezy odevzdal společnosti nauk v Praze, která z nich vytvořila základ svých archeologických sbírek. Dopisy s popisem vykopávek pak na žádost společnosti redakčně upravil Josef Dobrovský. Takto vzniklá práce pak vyšla v pojednáních Král. české společnosti nauk v roce 1803 pod názvem Nachricht von einigen in Böhmen entdeckten heidnischen Grabhügeln. Kočvarské mohyly se objevily také v díle Matyáše Kaliny z Jäthensteinu v jeho knize Böhmens heidnische Opferplätze, Gräber und Alterthümer vydané v roce 1836, která byla prvním pokusem o soupis archeologických lokalit v Čechách. Lokalita v Kočvarech nešla pozornosti také legendárnímu českému archeologovi páteru Václavu Krolmusovi. Ten Kočvara navštívil počátkem padesátých let 19. století. Zde je část jeho zápisků: Pohřebiště v Kodšvarech jest to dvůr nad oudolím mezi polmi, ležící mezi Libomyšlí a Lochovicemi. Zde na jaře roku 1851 v březnu se zakládala z polí okolo dvora ležící zahrada způsobu englického, napřed se tu pahrbky svázely a dolíky vyvážely, země se srovnávala, protože se tu množství hrobů v zemi zakutálených, kotlům podobných přišlo na každém hrobě byl ovální podobný pecnu chleba velikého placatý kámen, pod ním popelnice v tomto hrobě, na hoře na hrnci poklička pokrytá, v hrnci popel šedivý, pálené kosti člověčí, na sto bylo těch hrobů na půl korce vejsevu toho pole ode dvora. Hrnec každý byl barvy šedivé, podobu měl prostřední nádoby, míry pinetní, v něm uhlí, popel a kostičky člověčí pálené. Kamenů velkých centníř tíže majících bylo zde plno, velkých prostředních půl centových i malých 25 liberních, všechny byly kulaté a pod každým spaleniště, nádoba hlíněná a v ní popel, uhlí a kosti lidské pálené. Stávala v hlíně, ne v tom popeli. Svědek Vála Jos. zahradník s Merhautem Jos. z Tašova podělníkem.

Hlavní obživou obyvatel Stašova stejně tak jako celého Hořovicka koncem 18. a v první polovině 19. století bylo cvočkařství. Cvočkaři byli potulní kováři, kteří se živili prodejem železných předmětů. Alespoň tak to líčí Stašovská kronika z dvacátých let tohoto století. Prodávali kosy, srpy, vidle, řetízky, zámky, cvočky a železné hrnce z Hořovic, brousky kupovali v Libomyšli. Stašov byl prý také proslavený pěstováním ovocných stromků. O jejich kvalitě svědčí to, že ve velkém zakupoval osovský kníže. Dalším rozšířeným zaměstnáním ve Stašově bylo vápenictví. Vápenické pece stávaly na několika místech ve Stašově. U křižovatky silnice vedoucí ze Stašova se silnicí Zdice-Příbram. Tato trať byla pak i nadále nazývána V Pecích. Další vápenické pece stály v poloze na Cikošce na poli Františka Vrby a pod železniční tratí na parcelách číslo 86 a 93. Vápenec na výrobu vápna byl dovážen z lomů v Koněprusech a Suchomastech. Konec vápenictví ve Stašově způsobil nově otevřená vápenka v Berouně. Škola v obci v první polovině 19. století ještě nestála. Stašovské děti školou povinné museli až do roku 1844 chodit do školy v Lochovicích. Po té v obci vyučoval jakýsi Křížek z Lochovic. Vyučovalo se po jednotlivých domech ve vsi a to pouze v zimě zatímco v létě se podle slov kronikáře děti proháněly po pastvinách. Odměnu za vyučování dostával Křížek v naturáliích (v potravinách, dříví na topení a pod.), což zřejmě nebylo nejlukrativnější a proto se rozhodl zkusit své štěstí v jiném oboru. Jak stojí v kronice Později chodil tento učitel světem a živil se hrou na housle. Po tomto intermezu děti ze Stašova chodili až do roku 1865 do školy v Libomyšli. Roku 1864 se započalo v obci se stavbou jednotřídní obecné školy. Tato myšlenka se zrodila v osvětlené hlavě Ivana Vejvody mistra kolářského, který později emigroval do Ameriky. Škola byla postavena svépomocí místního obyvatelstva. Na krytí nákladů spojených se stavbou byla uspořádána sbírka. Celkem bylo vybráno 877 zlatých a 30 krejcarů. Prvním správcem a učitelem se stal Antonín Rejříř. V roce 1885 byla pak na popud starosty

Matěje Holečka postavena škola nová tentokrát dvoutřídní. Ze staré budovy byl zřízen byt pro řídícího učitele. Až do roku 1885 v místní škole vyučovalo celkem sedm učitelů. Na dvojtřídní škole pak působilo až do roku 1928 celkem sedm řídících učitelů dvacet šest učitelů a třet tři učitelských osob. Ve Stašově žilo ještě v minulém století poměrně mnoho Židů. Podle Sommera v roce 1849 deset rodin čítajících 70 duší. Jejich jména byla Juda, Weiskopf, Levý, Lewit, Groß a End. Zdrojem jejich obživy byl obchod. Ve Stašově vedli koloniál, prodávali peří a houně. Poslední židovská rodina se údajně vystěhovala ze Stašova na podzim roku 1861. Podle stašovské kroniky byl příčinou jejich odchodu byla konkurence, která vznikla založením konsumního spolku Včela právě na podzim onoho roku. Stašovská Včela měla být nejstarším dělnickým spolkem konsumním v Čechách. Iniciátorem vzniku tohoto spolku byl chalupník Josef Leopold. Prvním skladníkem se stal Josef Cipro, vápeník. Počáteční kapitál spolku činil 300 zlatých a jeho členy se stali takřka všichni obyvatelé obce. Spolek vykazoval značné tržby a členům byly vypláceny vysoké dividendy dosahující 10 až 15 procent. Heslem spolku bylo slovo SVORNĚ. Spolek zřídil zvláštní fond pro vzdělávání svých organizačních pracovníků a smírčí soud pro urovnávání vzniklých sporů mezi jednotlivými členy. Prodejní místnost spolku se nalézala v domě č.p. 24 a byla obyvatelstvem nazývána Oul. Tento spolek však neměl dlouhého trvání. Jeho rozpuštění roku 1884 byla podle kronikáře způsobeno vinou méně svědomitých skladníků, kteří nastoupili po svědomitém Ciprovi a uzavíráním zjištěných pro ně obchodů zviklali důvěru členstva. 25. května 1872 zasáhla Stašov velká povodeň, která sice nepřinesla obci větší škody, ale strhla železniční most přes Červený potok u Stinný. Původní most překlenutý na dva pilíře a vysoký dvacet metrů byl poté postaven znovu tentokrát však s železnou konstrukcí. Po povodni leželo na lukách kolem červeného potoka velké množství sutin z praskoleského pivovaru a stavebního dříví z Hořovic. Mezi troskami na louce zvané na Rybníce byla nalezena mrtvá žena s dítětem v náručí. Dvoumetrová vrstva naplavenin přinesených povodní přeměnila louky u potoka patřící dvoru v Kočvarech v jedny z neúrodnějších polí. Úrodnými ale zůstala pouze dvanáct let neboť tato ornice byla odplavena další povodní 24. listopadu 1890. Tato velká voda s sebou vzala také novou lávku přes Červený potok. Na stavbu nové lávky Stašov získal podporu 575 zlatých od zemského výboru.

V roce 1890 bylo provedeno sčítání obyvatel. Ve Stašově tehdy žilo 534 lidí z nichž bylo 264 mužů, 270 žen a 113 dětí do 6 let. Analfabetů zde žilo 49. V obci stálo 81 domů. V roce 1900 zde žilo 572 obyvatel z nichž bylo již jen dvanáct analfabetů. Roku 1910 zde žilo 539 obyvatel v 92 domech. V roce 1894 byl větrem vyrván dub na nejvyšším místě nad obcí. Tento strom byl posledním zbytkem lesa ve Stašově. O rok později byl na místě starého stromu vysazen strom nový. Kříž, který pod ním stojí tam byl postaven v roce 1896. Počátkem tohoto století začínal Stašov získávat pravidelnější kontakt se světem. Roku 1900 bylo zavedeno pravidelné poštovní spojení ze Zdic a roku 1904 postavena silnice Bavoryně-Stašov. Ponížené prosby občanů u vedení státních drah o zřízení železniční zastávky na trati vedoucí přímo skrz obec již od roku 1862 však stále zůstávaly nevyslyšeny. Svou roli sehrála i liknavost občanů, když se dozvěděli, že zřízení zastávky by museli financovat z obecní pokladny. Další jednání bylo přerušeno vypuknutím první světové války a ani další poválečné pokusy nedosáhly úspěchu. Tak se stalo, že první vlak zastavil ve Stašově až dne 15. 5. 1948 ve dvě hodiny odpoledne, tedy 86 let poté, co obcí projel první vlak.

Během první světové války bylo do zbraně povoláno celkem 85 mužů ze Stašova. Z nichž deset jich ve válce padlo. Hned na počátku války byla zřízena mostní stráž, jejímž úkolem bylo střežit

železniční most přes Červený potok. Stráž však byla zrušena 22.9.1916 zřejmě kvůli nedostatku útočníků, před kterými by most bránila.

Poválečné sčítání lidu, které se konalo 16. až 19. února 1923 zjistilo, že v obci žije celkem 544 lidí v 95 domech. Z nich je 364 římskokatolického vyznání, 98 patří k církvi československé a 119 je bez vyznání. Obec patřila pod duchovní správu děkanství v Lochovicích, pouze mlýn pohřbíval do Praskoles. Duchovní správu církve československé ve Stašově zastával její duchovní ze Žebráku Největším zaměstnavatelem stašovských obyvatel byla dráha, která poskytovala obživu 44 rodinám. Železářny v Králově Dvoře živily 20 rodin, důl Hrouda u Zdic 10 rodin, cementárna v Králově Dvoře dvě rodiny. Práce hospodářských dělníků ve dvoře Kočvary živila devět rodin. V obci byly tři hostince a dva koloniály. Pracovali zde dva ševci, jeden kovář a dva pokrývači. Tři rodiny měly živnost na obchod s pící, zeleninou a vápnem, dvě rodiny na obchod pouze s vápnem. Dvě rodiny se zabývaly obchodem kočovným.

V obci působily dva tělocvičné spolky: jednota Sokol a Proletářská tělovýchovná jednota. O vzdělání pečovala obecní knihovna a působil zde čtenářsko-ochotnický spolek J. K. Tyl, který měl také vlastní knihovnu. V roce 1921 se Stašov rozkládal na ploše 218 ha, z čehož bylo 183 ha polí, 7 ha luk, 9 ha zahrad, 2 ha pastvin, 3 ha byly zastavěny a 11 ha tvořila neplodná půda. Podle sčítání ke dni 31. 12. 1920 bylo ve Stašově 14 koní, 146 kusů skotu, 120 koz a 57 kusů vepřového dobytka.

Na jaře 1925 započal obecní úřad stavbu silnice do Otmíč. Byl to podnik velice nákladný na nějž si obec musela vypůjčit poměrně velké částky u Městské spořitelny v Hořovicích. První půjčka na 40 000 Kč je datována k 3.10.1924 a druhá na 30 000 Kč k 9.4.1925.

Kvůli splácení půjček bylo zastupitelstvo nuceno hledat nové zdroje příjmů. Tímto zdrojem se stala obecní dávka z nápojů, kterou obecnímu úřadu ve Stašově povolil Zemský správní výbor v Praze výnosem ze dne 16. října 1924. Obec tak mohla v období pěti let od 1. ledna 1925 do 31. prosince 1930 vybírat z každého litru piva výčepního prodaného ve Stašově 10 haléřů. Z litru vína a moštu 10 h a z litru kořalky 10 h. V roce 1928 obec obdržela subvenci od okresního úřadu ve výši 78 963 Kč 70 h. Přesto stavba silnice stále tížila rozpočet obce, která proto požádala o prodloužení povolení vybírat dávku z nápojů, čemuž bylo vyhověno na dalších pět let do 31.12.1935. Zpočátku byla částka, kterou měly tři stašovští hostinští odvádět do obecní pokladny stanovena paušálně, ale šetření obecního zastupitelstva zjistilo, že takto vybraná částka neodpovídá množství prodaného piva a muselo zjednat nápravu. Takto se nám zachovaly zajímavé údaje o spotřebě piva ve třech stašovských hostincích. V roce 1927 odebral hostinský Josef Hrdlička z pivovaru v Suchomastech 288 hl piva z nichž odvedl pouze 2 450 Kč místo 2 880 Kč, hostinský Josef Vrba z téhož pivovaru odebral 230,5 hl piva z nichž odvedl pouze 1 550 Kč namísto 2 305 Kč a hostinský František Dukovanský z pivovaru v Jinčích odebral 281 hl piva a odvedl 2 000 Kč místo 2 810 Kč. Celkem se tehdy za rok vypilo ve Stašově 799,5 hl piva. Tímto, ale starosti s vybíráním obecní dávky ještě zdaleka neskončily. V roce 1933 stenala příjem obecní pokladny obchodní činnost Železničního nákupního družstva v Nuslích, které svým členům ve Stašově dodávalo levnější pivo, jelikož z něho platilo nižší dávku pouze 4 Kč ze 100 litrů obecnímu úřadu ve Zdicích. Na žádost stašovského zastupitelstva o placení dávky vedení družstva odpovědělo, že z ekonomických důvodů nemůže platit dávku dvakrát. Vyšlo však zastupitelstvu vstříc tím, že zaslalo seznam členů, kterým jsme v minulém roce pivo dovezli k eventuálnímu dalšímu použití. Tento seznam se bohužel v pramenech nedochoval a ani to jak jej zastupitelstvo dále použilo se nám nepodařilo zjistit. 28. října 1926 se ve Stašově za účasti asi pěti set lidí konalo slavnostní odhalení pomníku padlým v

první světové válce. Na financování pomníku byl zřízen zvláštní fond, do kterého přispěla místní organizace sociálních demokratů a místní železniční zaměstnanci. Starosta obce František Vodrážka byl pověřen, aby spolu s místním zastupitelstvem sestavil výbor, který by stavbu pomníku zařídil. Výbor sice ustanoven byl, ale pro slabou účast se nedostal k práci. Proto převzala iniciativu místní jednota Sokol a zakoupila kámen na pomník. Ten zhotovila firma Bratři Tučkové z Cerhovic. V roce 1928 se stal rokem přípravných prací na elektrizaci obce, které však skončily nezdarem. 12. června svolal starosta schůzi občanů, na které zástupce firmy VES z Prahy vysvětlil praxi elektrizace a doporučil, aby se ve Stašově pracovalo družstevně protože obecní pokladna je velmi zatížena stavbou silnice do Otmíče. Opět byla sestavena komise, která měla sbírat přihlášky do družstva. Nejprve vypadalo vše nadějně. Během krátké doby se sešlo na 86 přihlášek, ale pak se opět projevila liknavost obyvatelstva, která prospala před lety zřízení železniční zastávky. Objevovaly se námitky proti vysokým částkám. Váhání a průtahy elektrického svazu spojené s nevhodným projevem jeho zástupce na ustavující schůzi družstva pak vedly k tomu, že se družstvo rozpadlo, čímž byla otázka elektrizace obce odsunuta na dlouhá léta dopředu. Rok 1929 začal ve znamení nebývalých mrazů. Teplota poklesla dne 2. února až na -32° C. Kalamita je v kronice líčena velmi sugestivně: Hynula lesní zvěř. V Březové navštěvovali vesnici plaší jeleni a živili se deskami ze střech. Sovy opouštěly hromadně lesy, ale ani v polích nenašly potravu a vysílány umíraly hladem. Kvůli mrazu uzavřelo ministerstvo školství 15. února a otevřelo je až 1. března. Nejvíce bylo mrazem poškozeno ovocné stromové. Ve Stašově pomrzlo 539 stromků, což byla asi čtvrtina celkového stavu. Škoda byla vyčíslena na 21 495 Kč.

Mráz jako by byl předzvěstí dalších strastí, které se na obyvatele Stašova řítily. V důsledku velké hospodářské krize začala stoupat nezaměstnanost. Ta nebyla nejprve příliš pociťována, protože většina obyvatel Stašova pracovala u státních drah, kde se nepropouštělo. Ale již v roce 1931 začal propouštět své zaměstnance důl Hrouda u Zdic a následně i cementárna v Králově Dvoře. K těmto nezaměstnaným se záhy přidali sezónní dělníci, zedníci a jiné profese postižené krizí.

Aby zmírnil nezaměstnanost zahájil obecní úřad spolu s majitelkou dvora v Kočvarech stavbu silnice ze Stašova do Kočvar. Na stavbu silnice získala obec 28. března 1931 od ministerstva sociální péče příspěvek na nouzové práce ve výši 8 Kč denně na dělníka, nejvýše však pro 22 osob a to až do 30. dubna 1931. Celkové náklady na stavbu silnice dosáhly 19 583 Kč. Hospodářská krize měla za následek zřejmě i pokles stálých obyvatel Stašova. Podle sčítání "k 1. prosinci ve Stašově žilo 490 lidí v roce 1935 ale již jen 384. Hospodářské poměry se stále zhoršovaly v důsledku stupňování agrární krize šířící se z Ameriky do Evropy. V roce 1931 byla majitelka dvoru v Kočvarech z finančních důvodů nucena odprodat část svých pozemků. V roce 1932 postihla krize již všechny dělníky v obci. Cementárna a železárna v Králově Dvoře pracovala omezeně stejně i důl Hrouda, ze kterého byli dělníci přeloženi do Kladna a Chrastenic. Státní podporu v nezaměstnanosti pobíralo tehdy ve Stašově 12 osob. V kronice stojí: V obci vidíme mnoho cizích prosících nezaměstnaných a skupinky hudebníků a zpěváků, kteří hudebními produkcemi snaží se uhájit těžký život.

V roce 1933 se poměry stále zhoršovaly. Práce ve všech podnicích byla omezena na nejvyšší možnou míru. Cementárna byla uzavřena úplně. Počet osob odkázaných na podporu se zvýšil na 19. Dalším projektem na snížení nezaměstnanosti byla generální oprava cest. Náklady na ni však musela obec nést sama. Státního příspěvku ve výši 7 000 Kč, který obecní úřad žádal na okresním úřadě v Hořovicích, se tentokrát nedostalo: ježto práce na něž se příspěvek žádá vzhledem k jejich malému rozsahu nelze zahrnouti v pojem nouzových prací. Takto znělo odůvodnění z vyšších míst. V kronice k

tomuto roku můžeme číst další líčení tíživé situace: Smutně působí řady ubohých prosících příslušníků rodin nezaměstnaného dělnictva. Většina s velkým sebezapřením odhodlala se k tomuto kroku, aby dětem vyprosila chleba. Tím však smutnější, že se najdou lidé, kteří od prahů je odhánějí. V roce 1934 se ke všeobecné krizi přidala ještě katastrofální sucha, která postihla kotlinu od Komárova k Berounu, kde nepršelo od konce dubna do 27. srpna. Obyvatelé sice slýchali o vydatných deštích na Hostomicku a Příbramsku. Stašovu se však déšť zdaleka vyhnul. Sucho se velmi podepsalo na nízké sklizni. Nejvíce však byli postiženi chovatelé dobytka, kteří kvůli nedostatku krmiva byly nuceni porazit mnoho zvířat a jejich maso prodávat hluboko pod cenou. Na úhradu škod dostali místní hospodáři příspěvek od státu ve výši 18 500 Kč, za nějž byli nuceni odkoupit krmivo pro dobytek. Následkem nezaměstnanosti byly v roce 1936 exekučně prodány dva domky č.p. 94 a 101, které byly prodlouženy kupováním živobytí na dluh. První optimističtější zápis v místní kronice je až z roku 1937, kdy kronikář konstatuje, že se poměry začínají zlepšovat. Na důkaz uvádí, že bez práce jsou již jen čtyři mladí lidé. Dalším dokladem zvyšující se životní úrovně byly radiopřijímače, které vlastnili čtyři občané, a dva nákladní vozy a dva motocykly v obci. Tím však optimismus končí. V květnu 1939 je vyhlášena částečná mobilizace. Jsou odvedeni Jan Stehlík, Josef Zigán a Josef Forejř. Poslední zápis v kronice Stašova z doby první republiky zní: Stále se hovoří o válce s Německem. Byla prodána svoboda.

Jan Franta, 1998

